

**Международна социална служба
– България**

Функции за изпълнение

Основна идея

Работете с децата да се научат да действат съзнателно, вместо просто да реагират на външни стимули.

Учете ги да решават проблеми и да вземат активно решения, за да постигат своите цели. >

Ключови концепции

Уменията, които наричаме „функции за изпълнение/изпълнителски функции“ включват:

» Отлагане/задържане на отговора спрямо външно въздействие;

» Активно вземане на решения;

Изпълнителски функции

- » Предвиждане на последствията;
- » Оценка на възможните изходи от ситуацията;
- » Генериране на алтернативи.

Защо е нужно да градим тези умения

- » Травмата засяга способността за използване и развитие на изпълнителските функции.
- » Развитието на изпълнителските функции се случва паралелно с развитието на префронталния кортекс.

Защо е важно да градим тези умения

Обичайно това се случва през целия период на детството и съзряването и позволява детето да добие разнообразен опит и високи умения в създаването на значения и решаването на проблеми, чрез използването на когнитивните процеси.

Ориентираното към постигане на цели човешко поведение се командва именно от тази част на мозъка.

Важно е да знаем....

- » Изпълнителските функции ни позволяват да сме активни участници в собствения си живот. Те създават усещането ни за контрол и способност за справяне.
- » Когато липсва когнитивният контрол, попадаме в капана на поведение от типа „стимул-реакция“: животът ни предизвиква с нещо, а ние реагираме.

» Изпълнителските функции придават на действията ни съзнателност и ни позволяват да ги обмисляме в определения контекст“.

В обобщение:

Кутия с инструменти

» Научете персонала на стъпките за решаване на проблеми, както и да подкрепят активно децата в този процес и в генерирането и прилагането на различни решения.

Кутия с инструменти

» Вероятността децата да използват това в ежедневието си, а не само в терапевтична среда, значително нараства, ако в ЦНСТ се разпознават и подкрепят опитите им да правят осъзнати избори.

Кутия с инструменти

- » За тази цел персоналът следва да забелязва и назовава изборите и техните резултати, като поощрява позитивните такива.
- » Това е особено значимо в случаите, когато се налагат ограничения.
- » Тогава фокусирането върху изборите и последствията е алтернатива на влизането в битки за власт и контрол. >

Основна цел

» Първостепенна цел на работата с децата е да се повиши осъзнатостта им, относно техните способности да правят избори.

Изборът

» Разбирането на концепцията за ИЗБОР повишава усещането на детето за овластеност и подкрепя други ключови компетенции: усещането, че действията на детето оказват влияние върху света; лична отговорност; способност.

**Умения
за решаване на
проблеми-алгоритъм**

Стъпка 1:

Забелязване на проблема

**Цел: Децата да се научат да
разпознават проблемни за тях
ситуации**

Научете детето:

- » Да свързва ситуацията с вече изградени умения;
- » Че чувствата са полезен източник на информация;
- » Да използва разпознаването на чувствата като начин за откриване на проблеми;
- » Да повишава своя контрол. >

Как?

» чрез изграждане на умения детето да разпознава както вътрешните (идващи от него самото ниво на енергичност, телесни усещания, мисли, поведение), така и външните (идващи от другите – тон на гласа, лицева експресия) знаци, че има проблем.

Стъпка 2:

**Осигуряване на базова сигурност
и потискане на инстинктивния
отговор срещу заплахата.**

Цел: Детето да може да вземе
съзнателно решение за действие.

Научете детето:

- » Да познава функциите и механизмите на действие на нервната система и какъв е смисълът на бързия отговор;
- » Какви са основателните и разумни доводи за нуждата от определено умение;
- » Да различава истинската от въображаемата опасност.

Как?

» Научете детето да си задава въпроса:

„В истинска опасност ли съм?“:
физическа опасност, лични спусъци.
Помогнете му да се научи да отлага незабавния отговор. Това обикновено е много трудно и изисква по-дълъг период на упражняване. >

СТЪПКА 3:

Идентифициране и разбиране на проблема.

Цел: Детето да оценява съзнателно
ситуацията и да разбира причините
за своите и чуждите преживявания.

Как?

- » Научете детето да обмисля какво става, без да бърза.
- » Помагайте му в обмислянето на ситуацията, като му подавате въпроси с „К“.

СТЪПКА 4:

**Мозъчна атака - идентифициране
на възможни решения. Не
изхвърляй нищо**

Цел: Да помогнем на детето да
идентифицира възможно най-много
решения, за да може да предприеме
активен избор. >

Научете детето:

- » Отправната точка на справянето с проблема е разбирането, че го има;
- » Винаги има повече от едни вариант на избор;
- » Понякога изборът касае онова, което се случва вътре в нас, не нашите действия.

» Назовете и валидизирайте вече
направения избор.

» Идентифицирайте целта.

» Генерирайте идеи на възможни
решения.

СТЪПКА 5:

**Оценяване на всички възможни
последствия (добри и лоши) от всяко
решение и след това – избор.**

Цел: Да подкрепим детето да направи
оценка на последствията, така че да
избере решение с оглед постигането на
набелязаната цел.

» Оценете последствията от всяка от генерираните идеи.

» Помогнете на детето на тази основа да вземе решение.

СТЪПКА 6:

Прилагане и оценка на решенията, при нужда - ревизия.

Цел: Да подкрепим детето в неговото активно прилагане на решенията и рефлексия върху тях.

Как?

» Действие!

» Оценяване на последствията и
ревизирането им при нужда.

Важно!

Използването на тези стъпки
трябва да се реализира при
всяка възможност!!!!

